

Válka o nezávislost Izraele aneb na co ve škole nebyl čas

Když jsem si vybrala válku o Izrael jako téma své seminárky, všem jsem říkala, že to je hlavně proto, aby se o tom taky někdo dozvěděl, protože období po druhé světové válce je ve škole všeobecně trestuhodně zanedbávané. Teď mi ale došlo, že ji četli kromě mě všeho všudy dva lidé - mamka a pan učitel. A že ostatní ani nemají možnost se k ní dostat. Tak tedy, tady ji máte.

Úvod

Zapomenu na všechny formální požadavky, které můj úvod musel v seminární práci mít a omezím se jen na pár vět.

Je dobré toto historické období znát, protože není o nic méně zajímavější než předchozí či následující dějinné události. Pro generaci mých rodičů má nevýhodu v tom, že Izrael se brzy stal nepřítelem režimu a nebyl tedy zájem vyučovat o hrdinském vítězství Izraele proti arabské přesile. A pro moji generaci ho zase přebily události jako Pražské jaro nebo Sametová revoluce. I když bych lhala, kdybych tvrdila, že se těmto událostem věnuje stejně času jako Mykénské kultuře. Samozřejmě, že nevěnuje.

Vlastně se pak nelze divit, že když se neprobere pořádně ani látka druhé světové války, na dějiny *Státu Izrael* nezbude čas. Zbývá pak tedy na každém, aby si z vlastního zájmu o tomto tématu něco našel. A ten zájem bych chtěla probudit také tou mou seminárku. Kdyby se mi to povedlo, tak vřele doporučuji pořad *Slavné dny* na internetové televizi stream.cz, kde je mnoho skvěle udělaných videí právě k této tematice a které vlastně i můžou za mojí fascinaci tímto obdobím. Kdyby vám případně videa nestačila, z čehož bych byla opravdu nadšená, tak doporučuji knihu *Arabsko-izraelské války* od Ivana Brože. I když je to naučná literatura, je napsaná čtivě s prvky ironie a českého humoru. Pak samozřejmě čistě naučnou knihu Howarda M. Sachara *Dějiny Státu Izrael*. A nakonec jednu románovou literaturu od vynikajícího českého spisovatele Jiřího Šulce *Mosty do Tel Avivu*. Ze všech těchto knih jsem ve své seminárce čerpala.

Doufám, že se vám bude alespoň trochu líbit.

1. Důvody arabsko-izraelského konfliktu

Válka o nezávislost se společně s dalšími válkami Státu Izrael s jeho arabskými sousedy souhrnně nazývají arabsko-izraelský konflikt. Tento konflikt má svůj původ dávno před samotným vznikem Izraele jako státu v roce 1948. Pro jeho pochopení je nezbytně nutné si události před vyhlášením Státu Izrael shrnout.

Hlavním problémem v tomto konfliktu je území Palestiny, které je považováno za kolébkou tří největších světových náboženství: judaismu, křesťanství a islámu. Do tohoto území patří i město Jeruzalém s nejvýznamnějšími historickými památkami všech tří náboženství (Zed' nářků, Golgota, Skalní dóm).

I když se díky tomu může zdát, že problémy na tomto území byly vždy a že Židé a Arabové jsou odvěcí nepřátelé, není to úplně pravda. Na přelomu 11. a 10. století př. n. l. vzniklo Judsko-izraelské království s hlavním městem Jeruzalémem. Největšího rozkvětu dosáhlo za vlády krále Šalamouna*. Po jeho smrti se království rozpadlo a následovaly invaze dobyvatelů. V polovině 7. století n. l. přišli do Palestiny Arabové. V roce 1517 se území Palestiny dostalo pod nadvládu Osmanské říše*. V Palestině tedy žili Židé, muslimští Arabové i křesťané.

Historicky tak Arabové považují Palestinu úplně stejně za vlastní, jako Židé, kteří se po rozpadu Judského království rozptýlili po celém Středním Východě, Evropě a později i Spojených státech. Na rozdíl od Arabů ale Židé po zániku jejich království už nikdy neměli svůj vlastní stát – území, které by patřilo národnostně i kulturně jen jim. V devatenáctém století začala snaha o novou kolonizaci Palestiny, podpořena pogromy a silícím antisemitismem. Navíc vydal Theodor Herzl knihu *Der Judenstaat* (Židovský stát), ve které podával vysvětlení, proč je Palestina a nic jiného než Palestina prostorem, v němž spatřuje židovský domov.*

Po první světové válce se židovské organizace snažily o osídlení Palestiny ještě více a tak byly novým přistěhovalcům poskytovány materiální výhody, což vzhledem k životním poměrům arabských usedlíků vyvolalo první neklidy. Navíc židovští dělníci dostávali oproti arabským lepší plat a pracovali jen osm hodin denně, na rozdíl od Arabů, kteří měli deseti až dvanácti hodinové směny. Nesnášenlivost byla podporována arabskými podnikateli, kteří se báli silnější židovské konkurence. Napětí vyvrcholilo v dubnu 1936 přímým povstáním Arabů*. To bylo potlačeno až vydáním Bílé knihy (v pořadí už druhé), ve které se britská mandátní správa jasně přiklání na stranu Arabů hlavně bodem o radikálním omezení počtu židovských přistěhovalců.

Po druhé světové válce žilo na území Palestiny půl milionu Židů a milion Arabů, ale válečné události a židovská genocida spíše přikláněla veřejnost na stranu samostatného židovského státu. 31. srpna 1947 vydala komise OSN prohlášení, o nutnosti rozdělení Palestiny na dva nezávislé státy, arabský a židovský, jakožto jediného prostředku k dosažení klidu. Tento návrh byl 29. listopadu 1947 schválen. Židé toto rozdělení přijali, zatímco palestinští Arabové chtěli vládnout nad celou Palestinou a rozdělení odmítli. Saúdskoarabský král Ibn Saúd vyjádřil v jednom z rozhovorů postoj Arabů k možnosti vzniku izraelského státu v Palestině jasně: „Proč by měli Arabové platit svým územím za zločiny, které byly spáchány proti Židům v Evropě. Proč by měl někdo žádat po Arabech, aby přijali biblické nároky vznášené vírou, kterou sami nevyznávají?“*

Z ustanovení OSN o vzniku dvou států v oblasti Palestiny nebyla vlastně nadšená ani jedna strana. Židé věděli o množství arabských obyvatel na území jejich budoucího státu a navíc hranice, které vytyčilo OSN, byly z vojenského hlediska neudržitelné. A Arabové, kteří žili na celém území Palestiny od 7. století n. l., nechtěli opustit „své“ území kvůli Židům, ale zároveň se jim ani nelíbila myšlenka života pod židovskou nadvládou. Na konflikt je tedy zaděláno.

2. Před vyhlášením státu

První střety mezi Araby a Židy přišly prakticky ihned po rozhodnutí OSN o rozdělení Palestiny. Arabové vyvolali řadu nepokojů, napadali a zapalovali židovské obchody v Jeruzalémě. Britská správa oznámila, že od 30. listopadu 1947 do 1. února 1948 bylo zabito 1427 Arabů a 381 Židů*. Po masakru v židovské osadě Etzion Bloc, kde Arabové zavraždili všechny obyvatele, nezůstaly židovské ozbrojené organizace pozadu. Jednotky organizace Irgun Zvei Leumi a Stern napadly arabskou vesnici Deir Jasín a zabily 250 obyvatel, většinou civilistů, z toho mnoho žen a dětí*. K podobným útokům, které byly z jedné či druhé strany považovány za odvetné, docházelo nepřetržitě až do vypuknutí „plnohodnotné“

války po vyhlášení samostatnosti. Do té chvíle bylo od přijetí Rezoluce OSN o rozdělení Palestiny zabito již 1200 Židů*.

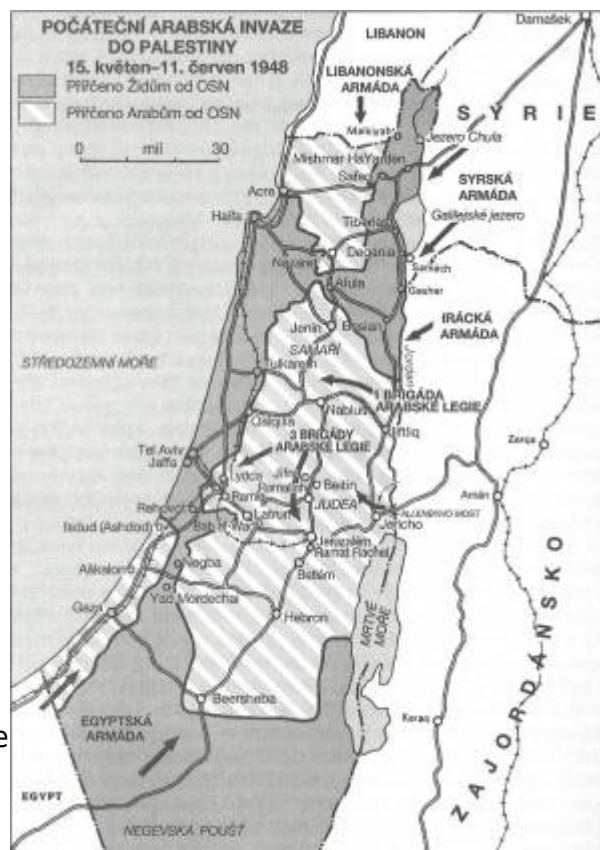

Vyhlášení nezávislosti Státu Izrael. Zdroj: <http://shalom-israel-shalom.blogspot.cz//>

3. Po vyhlášení státu

Arabská ofenziva

14. května 1948 byla v pět hodin odpoledne podepsána v Tel Avivu *Deklarace o nezávislosti Izraele*. Ani ne čtyřadvacet hodin po té už musel mladý stát čelit otevřené ofenzivě Arabů. Arabská armáda pěti zemí – Egypta, Zajordánska, Sýrie, Libanonu a Iráku zaútočila na Izrael ze tří různých stran. Egyptská armáda (10 000 mužů, tankový prapor, dělostřelectvo, tři stíhací letky a formace bombardérů) zaútočil z jihu, jedna egyptská brigáda měla za úkol obsadit hlavní město Tel Aviv, zatímco druhá postupovala z jihu k Jeruzalému. Ze severu mělo Jeruzalém obsadit 10 000 elitních vojáků – beduínů, z mandátního území Británie Zajordánska. Nutno podotknout, že vyšší velitelské funkce v této armádě zastávali britští důstojníci. Irácká armáda měla rovněž 10 000 mužů a jednotky postupovaly do Izraele v druhém sledu*. Syrská a Libanonská armáda měla dohromady taktéž 10 000 mužů. To je tedy armáda o celkové síle 40 000 vojáků, plně vybavená tanky, dělostřelectvem a letectvem. Oproti tomu Izrael, kde ozbrojenými složkami jsou militantní židovské organizace a mladičká armáda ještě neměla zdaleka všechny zbraně, se kterými počítala a které zaplatila, hlavně dělostřeleckou a leteckou techniku.

Z toho důvodu měla arabská ofenziva zpočátku úspěch. V prvních dnech dobyli Arabové dvě židovské osady a obsadili třetí. První egyptská brigáda se dostala na vzdálenost čtyřiceti kilometrů od Tel Avivu a druhá brigáda dosáhla jižního okraje Jeruzaléma. Právě o Jeruzalém se vedly nejtěžší boje. Izraelští obránci se dostali pod přímou palbu Arabů, kteří obsadili všechny výšiny nad městem a přístupové komunikace. Po dělostřelecké palbě obsadily arabské jednotky Zed' nárků a Šalamounův chrám, což byla těžká rána pro morálku obránců*.

Egyptská armáda obsadila v první fázi války celou jižní část Izraele. Arabská legie byla před závěrečným útokem a dobytím celého Jeruzaléma, irácké tanky byly patnáct kilometrů od pobřeží Středozemního moře, syrsko-libanonské jednotky byly v oblasti Západního břehu Jordánu. Izraelcům docházela munice, zásoby a zvyšovaly se ztráty. V některých izraelských oddílech zbyly jen dvě třetiny mužů z původního počtu*.

Izraelská obrana

Novou mizu izraelské armádě dodaly stíhací letouny dovezené z Československa, kde probíhal také výcvik pilotů. První čtyři letouny startovaly hned 29. května proti egyptským jednotkám postupujícím na Tel Aviv. Egyptané byly nejen leteckým útokem překvapeni, ale i patřičně zdecimováni. Další překvapivý útok podnikly Izraelci přímo na Káhiru. Egyptané proto s obavami z dalších náletů stáhli část svého letectva z izraelského bojiště, což významně ulevilo izraelským obráncům.

Izraelský protiútok byl zahájen 9. července. Jedna část ofenzivy mířila na syrské pozice ve východní Galileji. Ale kvůli neúnavné dělostřelecké palbě Syřanů se nepodařilo izraelské armádě prorazit a fronta zůstala ve stejném bodě až do podepsání příměří.

Druhé části útoku se dařilo podstatně lépe. Každý kilometr dobytého území museli sice Izraelci tvrdě

hájit před zuřivými protiútoky Arabů, ale po deseti dnech ofenzivy dosáhla izraelská armáda teritoriálních zisků včetně území, které bylo podle plánu OSN původně přiznáno Arabům*.

S jakým důmyslem a nasazením bojovala izraelská armáda o každé město svědčí případ dobytí města Lydda, jen pár kilometrů od Tel Avivu. Po několika neúspěšných pokusech o dobytí, nastoupil 89. mechanizovaný prapor pod vedením podplukovníka Moše Dajana. Jeho bojovníci se v noci na transportérech, džípech a jednom ukradeném britském bojovém vozidle vříteli do města a palbou šířili kolem sebe v naprosté tmě takovou paniku, že arabští obránci v domněnku, že jde o útok několika brigád, nedokázali vůbec reagovat*. Nutno dodat, že Moše Dajan se po Válce o nezávislost stal náčelníkem Generálního štábu Izraelských vojenských sil (nejvyšší hodnost izraelské armády) a byl klíčovou postavou při Šestidenní válce, když byl jmenován ministrem obrany.

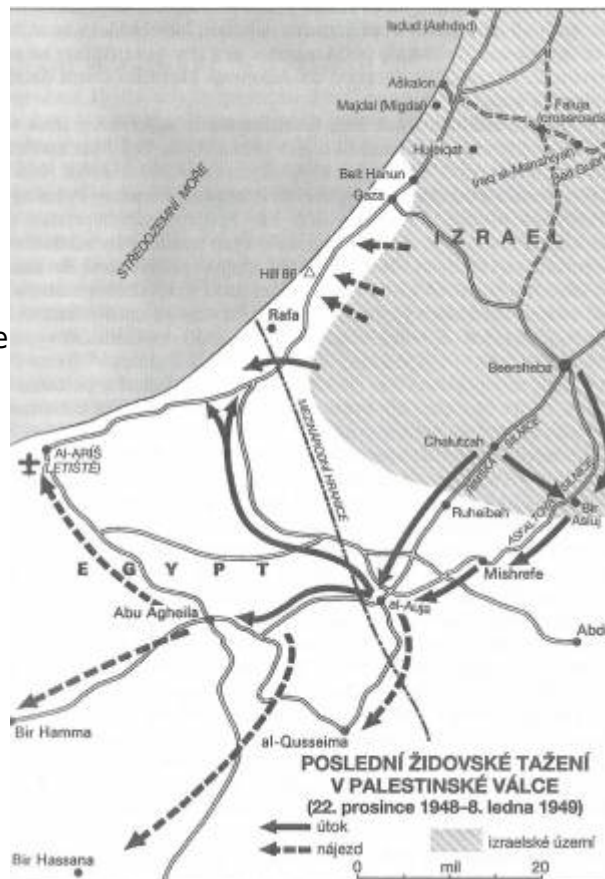
Není ale pravda, že hrdinští bojovníci byli pouze na izraelské straně.

Mladý beduín Hamdan al-Biluwi velel své jednotce v obrněném transportéru. Při bitvě rozsekla jeho řidičovi střepina oko. Hamdan řekl „Nepotřebuješ vidět, udržuj směr stále rovně a nohou pevně tlač na plynový pedál.“ Po bitvě z jeho transportéru zbyl jen ohořelý vrak, v těle mu našli přes sto střepin, ale přežil.

4. Závěr války

18. července nastal dočasný klid zbraní, v pořadí již druhé příměří Války o nezávislost. V tento moment byla sebedůvěra izraelské armády už velmi vysoká, potom co nepodlehli náporu arabských armád a byli schopni provádět úspěšné protiútoky. Na rozdíl od toho hrozil arabské alianci úplný rozpad. Šlo hlavně o spor mezi Egyptem a Zajordánskem v záležitosti Palestinců. Egypťané pomohli jedné velké palestinské skupině založit 20. září v Gaze vládu „všech Palestinců“. Zajordánsko na to reagovalo tím, že svolalo jinou palestinskou skupinu, která se označila jako *Palestinský národní kongres*, odmítlo vládu v Gaze a požádalo o připojení k Jordánsku. Pro Izraelce z toho vyplývalo vědomí, že mohou zaútočit jižním směrem, aniž by Arabská legie přispěchala na pomoc ohroženým spojencům*. Což také přesně udělali.

15. října provedly izraelské vzdušné síly nálet na pozice 1. egyptské brigády, po kterém následoval mohutný úder obrněných jednotek. Izraelské jednotky rychle postupovaly k egyptským hranicím, ale žádná ze spřátelených armád Egypta se nevydala překvapeným Egyptanům na pomoc. 27. prosince 1948 už izraelská armáda překročila pomyslnou hranici na Sinajský poloostrov. Docílila toho pomocí chytrého nápadu velitele Jigala Allona, kterému bylo jasné, že se nedokáže probít na jih do města al-Audža podél Egyptany ostře hlídané hlavní cesty. Využil tedy staré římské mapy, ve kterých byla vyznačena ještě jedna rovnoběžně vedoucí cesta. Díky práci ženistů se jednotky posouvaly po relativně zpevněné cestě vždy v noci a to v takové tichosti, že jen dvě míle vzdálené egyptské stráže nepojaly vůbec žádné podezření. Allon pak nařídil předstírané útoky na egyptské jednotky podél hlavní cesty a následně provedl útok do obnaženého týlu obránců°. Po zničení obrany a obsazení města začaly izraelské jednotky rychle pronikat na egyptské území.

V tuto chvíli se ozvali Britové, kteří se snažili zabránit jakémukoli izraelskému postupu a v OSN prosadili rezoluci, která vyzývala izraelskou vládu, aby se stáhla z tohoto regionu⁴. Přidal se i prezident USA Truman, který nechtěl ohrozit hospodářské kontakty s arabskými zeměmi (kvůli ropě) a rozhodl se přinutit Izrael, aby se spokojil s tím, co jeho armáda zatím vydobyla. Emisár OSN pak 6. ledna 1949 vydal oznámení, že jsou obě znepřátelené strany ochotny zastavit válečnou činnost a začít vyjednávat*.

Dohody o příměří byly postupně podepsány se všemi zúčastněnými státy, kromě Iráku, který nemá žádnou společnou hranici s izraelským státem. Jeruzalém se stal rozděleným městem. Připomínala to betonová zeď, ostnatý drát a opuštěný prostor v zemi nikoho*. Žádný Žid nesměl navštívit Zeď nářků, protože byla pod zajordánskou správou. Paradoxně první Židé, kteří se tak po dvaceti letech dostali ke Zdi nářků, byli izraelští vojáci, když po těžkých bojích dobyli Staré město Jeruzaléma během Šestidenní války v červenci 1967⁷.

Vztyčení vlajky v městě Eliat v březnu 1949 na znamení konce Války o nezávislost. Zdroj: <http://www.independent.co.uk//>

5. Důvody izraelského vítězství

Výsledek první arabsko-izraelské války mluvil jasně pro Izrael. I přes počáteční nedostatek veškerého vojenského vybavení a nutnosti vést boj na několika frontách najednou, dokázali izraelští bojovníci

ubránit svoji nezávislost, území svého nového státu a dokonce ho ještě zvětšit. Do karet jim hrálo několik aspektů.

Především obrovská odhodlanost v boji, která chyběla na arabské straně, protože Izraelci bojovali „doma“ a bojovali o všechno, zatímco Arabové se mohli vždycky stáhnout do Káhiry, Damašku apod. O bojovém nadšení arabských vojáků svědčí i případy, kdy izraelští vojáci nacházeli mrtvé irácké dělostřelce připoutané řetězy ke svým zbraním°.

Velitelé izraelských jednotek byli většinou veteráni druhé světové války, takže mohli těžit ze svých znalostí boje proti nacistům. V izraelské armádě se také kladl velký důraz na pružnost a moment překvapení, nižším velitelům byl ponechán volný prostor pro improvizaci vzhledem k vývoji situace*.

Tyto všechny aspekty ve zkonstatěm velení Arabů chyběly. Navíc zde byl problém v nejednotě velení, nekoordinaci postupu, v různých politických zájmech a v tom, že si každý stát koalice hrál svou hru (tzn. na vlastní pěst obsadit maximální možné území) a nezajímal je vývoj na ostatních frontách. Jako vrchol všeho lze označit to, že iráckým a syrským důstojníkům chyběla základní orientace v terénu, v generálním štábu byste nenašli ani jednu vojenskou mapu Palestiny a velitelé se řídili podle civilních průvodců a školních map°.

6. Československá pomoc

Kromě diplomatické podpory při vzniku izraelského státu, pomohlo Československo Izraeli během Války o nezávislost dodáním munice, zbraní a hlavně letounů, výcvikem pilotů a výsadkářů. Českoslovenští mechanici využili letadla *Messerschmitt Bf 109*, kterých tu po válce zbylo nepočítaně a přestavili je na model *Avia S-199*. Piloti si stroj chválili pro jeho spolehlivost, velký operační dolet (850 km) a letové vlastnosti. Výcvik izraelských pilotů probíhal na letišti v Českých Budějovicích, Hradci Králové, Olomouci a Prostějově. Celkově se u nás vycvičilo přes čtyřicet pilotů, kteří se hned po návratu do Izraele úspěšně zapojili do bojů*.

Dělo se tak i přes rezoluci OSN, která vyzývala členské státy, aby se zdržely dodávek zbraní na Střední Východ a přes americký požadavek na vysvětlení leteckého mostu z Československa do Tel Avivu, na který českoslovenští diplomaté vůbec nereagovali. Na letecký most přišla také stížnost od Arabské ligy. Protože Arabská liga nebyla žádným státem, českoslovenští diplomaté tuto stížnost prostě ignorovali. Následoval protest egyptské vlády, ze které se ministerstvo zahraničí obratně „vykroutilo“ připomínkou několika chybných zeměpisných názvů, jako třeba záměnou města Breslau (Vratislav v Polsku) a Břeclavi. Po těchto připomínkách už egyptští diplomaté vůbec netrvali na odpovědi*.

Nakonec je hezké uvést jednu historickou souvislost. Jeden z československých velitelů výcviku, plk. Hlaďa, doporučil při skončení výcviku izraelským pilotům, aby „rozsekali nepřítele na zemi“ („Screw them on the ground.“). Přesně to udělali Izraelci o devatenáct let později, kdy v roce 1967 jedním mohutným leteckým náletem zničili většinu letectva arabských států a začali tak Šestidenní válku, ve které invaze Arabů bez letecké podpory zkolabovala právě do šesti dnů.

Závěr

Jak je napsáno v úvodu (*který zde není, hahaha*), během psaní seminární práce jsem chtěla pochopit, jak je možné, že tak mladý stát téměř bez vojenské podpory dokázal odolat náporu hned několika ozbrojených nepřátel. Jak si lze v práci přečíst, nezvládl by to bez podpory ostatních zemí (včetně Československa), které se rozhodly nově vzniklému státu pomoci, ať už s vidinou diplomatické spolupráce v budoucnosti nebo čistě z humanitních důvodů.

K čemu by ale bylo všechno vojenské vybavení, kdyby neměla izraelská armáda schopné velení, takticky promyšlený postup a odhodlané vojsko. Opačnou situaci můžeme vidět u arabských armád, které také podle toho dopadly a byly poraženy.

Jako cíl jsem uvedla zvýšení povědomosti o těchto novodobých izraelských dějinách. To jsem splnila hlavně u sebe. Díky načtené literatuře si troufám tvrdit, že jsem nahlédla pod roušku problematiky oblasti Palestiny, že se mi alespoň zčásti podařilo pochopit pohnutky a chování lidí v té době. Doufám, že tyto poznatky dokáží co nejefektivněji šířit kolem sebe a informovat i další lidi o této důležité části novodobé historie.

Povedl se mi můj záměr? Budu moc ráda, když mi váš názor napíšete na betkosvet(zavináč)bethulda.cz! :)

citace:

- * - Ivan Brož, Arabsko-izrealské války
- ° - Howard M. Sachar, Dějiny Státu Izrael
- ´ - Jiří Šulc, Mosty do Tel Avivu
- - <https://www.stream.cz/slavedny/10010681-den-kdy-zacala-sestidenni-valka-5-cerven>

From:

<http://bethulda.cz/> - **Bětkosvět**

Permanent link:

http://bethulda.cz/doku.php?id=valka_o_nezavislost

Last update: **2017/08/24 14:29**

